

ROZSUDOK

V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Evy Babiakovej, CSc. a členov senátu JUDr. Aleny Adamcovej a Mgr. Petra Melichera, v právnej veci žalobcu: **I. Z. K.**, bytom Š., zastúpený *JUDr. R. M., advokátkou, A.*, proti žalovanému: **Technická univerzita vo Zvolene**, T.G. Masaryka 24, Zvolen, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovaného č. 363/2008/sekr.r. zo dňa 5. júna 2008, o odvolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici č.k. 23S/148/2008-56 zo dňa 19. novembra 2008, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici č.k. 23S/148/2008-56 zo dňa 19. novembra 2008 **z m e ň u j e** tak, že rozhodnutie žalovaného č. 363/2008/sekr.r. zo dňa 5. júna 2008 **z r u š u j e** a **v r a c i a** žalovanému na ďalšie konanie.

Žalovaný je **p o v i n n ý z a p l a t i ť** žalobcovi náhradu trov konania vo výške 244,44 Euro, k rukám právneho zástupcu JUDr. R. M., všetko do 3 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

Napadnutým rozsudkom krajský súd zamietol žalobu žalobcu, ktorou sa žalobca domáhal preskúmania zákonnosti a zrušenia rozhodnutia žalovaného č. 363/2008/sekr.r. zo dňa 5. júna 2008, ktorým bolo znížené školné pre žalobcu na sumu 15 575 Sk a to na základe odvolania proti rozhodnutiu dekana Lesníckej fakulty č. 824/2008/1 z 29. apríla 2008, ktorým bola žalobcovi uložená povinnosť zaplatiť školné za akademický rok 2007/2008 podľa § 92, § 113a a § 71 ods. 3 písm. b/ zákona č. 131/2002 Z.z. v znení platnom od 1. septembra 2007 vo výške 22 250 Sk. V dôvodoch rozsudku krajský súd konštatoval, že v nakoľko žalobca prekročil štandardnú dĺžku štúdia na vysokej škole, ktoré bolo päť rokov, pričom žalobca študoval sedem rokov a bol povinný platiť školné podľa § 92 ods. 6 a § 113a zákona č. 131/2002 Z.z. o vysokých školách a že v prípade žalobcu nešlo o retroaktivitu právneho predpisu. Zároveň nepriznal žalobcovi náhradu trov konania.

Proti rozsudku krajského súdu podal žalobca v zákonnej lehote odvolanie, v ktorom uviedol, že napáda rozsudok z dôvodov, že začal študovať podľa zákona č. 172/1990 Zb. o vysokých školách výšku a že podľa § 109 zákona o vysokých školách č. 131/2002 Z.z. sa na jeho štúdium, ktoré začal 1. septembra 2001, vzťahuje zákon č. 172/1990 Zb. o vysokých školách a to s ohľadom na princíp právnej istoty. Ďalej namietal nedodržanie formálnych podmienok určenia výšky školného a poplatkov spojených so štúdiom, ktoré mali byť podľa § 92 ods. 14 zákona č. 131/2002 Z.z. v znení účinnom od 1. septembra 2007 určené a zverejnené najneskôr dva mesiace predposledným dňom určeným na podávanie prihlášok na štúdium na nasledujúci akademický rok. Podľa názoru žalobcu je rozhodnutie žalovaného nezákonné a vydané v rozpore s platným právnym stavom. Doplnením odvolania uviedla, že aj so záverov ministerskej kontroly vyplynulo, že bol porušený zákon o vysokých školách a to § 92 ods. 11 v znení účinnom do 31. augusta 2007. Žiadal napadnuté rozhodnutie zrušiť a vrátiť žalovanému na ďalšie konanie. Zároveň si uplatnil náhradu trov konania.

Žalovaný v písomnom vyjadrení k odvolaniu navrhol napadnutý rozsudok akom vecne správny potvrdiť. Uviedol, že žalobca nastúpil na štúdium od 1. septembra 2001 na inžiniersky druh štúdia v päťročnom odbore aplikovaná zoológia a poľovníctvo a v akademických rokoch 2002/2003 a 2005/2006 mal povolené opakovanie 1. a 3. ročníka a v uvedenom odbore skončil štúdium až v školskom roku 2007/2008. Stotožnil sa s názorom, že na žalobcu sa vzťahuje ust. § 109 ods. 1 zákona č. 131/2002 Z.z. o vysokých školách. Vypustením ust. § 113 ods. 3 transformačnou novelou 363/2007 Z.z. sa povinnosť platiť školné vzťahuje aj na žalobcu, keďže aj jeho študijný odbor sa transformoval na odbor podľa zákona č. 131/2002 Z.z.. Keďže žalobca prekročil štandardnú päťročnú dĺžku štúdia a na akademický rok 2007/2008 bolo stanovené školné v sume 22 250 Sk mal zaplatiť školné, nakoľko do posledného ročníka sa zapísal v školskom roku 2007/2008. Pokiaľ ide o retroaktivitu, uviedol že vysoká škola je povinná postupovať v súlade so zákonom, ktorý jej uložil povinnosť vybrať školné a vzťahuje sa aj na žalobcu a povinnosť hradiť školné bolo upravené už zákonom č. 131/2001 Z.z. od roku 2002. Školné bolo žalobcovi znížené podľa § 92 ods. 16 zákona č. 131/2002 Z.z. o vysokých školách a vyhláška o školnom a poplatkoch za štúdium na akademický rok 2007/2008 bola zverejnená 8. februára 2007 nakoľko termín podávania prihlášok na vysokú školu bol predĺžený z pôvodného termínu 31. marca 2007 do 30. apríla 2007. Žalovaný bol toho názoru, že za prekročenie štandardnej dĺžky štúdia bol žalobca povinný zo zákona zaplatiť školné, a to bez ohľadu na okolnosti jeho zverejnenia. V doplnenom vyjadrení uviedol, že na konanie o školnom sa nevzťahuje všeobecný správny poriadok v súlade s ust. § 108 zákona č. 131/2002 Z.z., ale ide o výkon samosprávy verejnej vysokej školy a preto s poukazom na ust. § 103 a § 104 O.s.p. navrhol konanie o žalobe zastaviť pre neodstrániteľnú prekážku konania.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 O.s.p.) preskúmal rozsudok krajského súdu ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo a dospel k záveru, že odvolaniu žalobcu je potrebné vyhovieť. Odvolací súd rozhodol bez nariadenia odvolacieho pojednávania podľa ustanovenia § 250ja ods. 2 vety prvej O. s. p., s tým, že deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne päť dní vopred na úradnej tabuli súdu a na internetovej stránke

Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.supcourt.gov.sk. Rozsudok bol verejne vyhlásený dňa 30. septembra 2010 (§ 156 ods. 1 a ods. 3 O. s. p.).

Predmetom súdneho preskúvacieho konania je preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovaného, ktorým znížil žalobcovi školné za prekročenie štandardnej dĺžky štúdia zo sumy 22 250 Sk na 15 575 Sk a či bol alebo nebol žalobca povinný školné za prekročenie štandardnej dĺžky štúdia zaplatiť, keď začal študovať ešte podľa zákona č. 172/1990 Zb. o vysokých školách a štúdium dokončil za účinnosti zákona č. 131/2002 Z.z. o vysokých školách v znení platnom od 1. septembra 2007, teda po účinnosti zákona č. 363/2007 Z.z..

Ústava Slovenskej republiky ustanovuje v čl. 1 ods. 1 právny základ pre uplatňovanie verejnej moci v Slovenskej republike, ako aj právny základ v spojení s čl. 1 ods. 1 pre správanie všetkých osôb. Podľa prvej vety tejto ústavnej normy: „Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát.“ Každé z použitých slov má za cieľ vyjadriť istú kvalitu s konkrétnym obsahom, pričom žalobca namietal, že zákonom č. 363/2007 Z.z. si žalovaný mylne prisvojil právo žiadať od neho školné, čo považoval za retroaktívne a odporujúce zásadám umožňujúcim charakterizovať štát ako právny štát a § 113 a zákona č. 367/2007 Z.z. ako prameň práva schválený orgánom tohto štátu ako predpis s obsahom zodpovedajúcim kritériám právneho štátu.

Aj podľa odvolacieho súdu absolútnym základom interpretácie a aplikácie čl. 1 ods. 1 je presadenie koncepcie materiálneho, nie formálneho právneho štátu. Aj ústavný súd požiadavku materiálneho právneho štátu osobitne akcentoval v právnom názore, že v právnom štáte, v ktorom sú ako neoddeliteľné súčasti okrem iných stelesnené také princípy, ako sú právna istota a spravodlivosť (princípy materiálneho právneho štátu), čo možno spoľahlivo vyvodit' z čl. 1 ods. 1 ústavy, sa osobitný dôraz kladie na ochranu tých práv, ktoré sú predmetom jej úpravy. Povinnosťou všetkých štátnych orgánov je zabezpečiť reálnu možnosť ich uplatnenia tými subjektmi, ktorým boli priznané. (I. ÚS 17/1999). V materiálnom právnom štáte všetky orgány

verejnej moci participujúce na realizácii všeobecne záväzných právnych predpisov majú povinnosť aplikovať právne normy tak, aby to neodporovalo princípom právneho štátu, pričom princíp právneho štátu ustanovený čl. I je základným ústavnoprávnym princípom v Slovenskej republike.

Podľa čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon, čím je predurčená aj kvalita a rozsah rozhodovacej činnosti štátnych orgánov, teda, že nebudú konať nad rámec svojej právomoci a v rozpore s materiálnymi princípmi právneho štátu, nakoľko pri aplikácii zákonov sa nijaké ustanovenia zákonov nemôžu vyčleňovať z kontextu ústavy a interpretovať samy osebe. Pri interpretácii a aplikácii zákonov sa nesmie porušiť či ignorovať príčinná súvislosť medzi ustanoveniami zákonov, ktoré na seba významovo nadväzujú. Preto najvyšší súd i v tomto konaní pri preskúmaní zákonnosti žalobou napadnutého rozhodnutia skúmal, či namietané porušenie princípu právneho štátu (retroaktivita) je v rozpore so žalobou napadnutým rozhodnutím. Pri uplatnení svojej pôsobnosti môže štátny orgán prijať ľubovoľné rozhodnutie, pokiaľ takýmto rozhodnutím neprekročí rámec daný ústavou a zákonmi.

Odvolací súd v konaní o preskúmanie zákonnosti napadnutého rozhodnutia a v záujme ochrany práv občanovi nemôže prihliadať iba na formálnu stránku veci, to znamená na skutočnosť, že zákon a v rámci zákonnej kompetencie orgán štátnej správy vydal rozhodnutie, ktorým rozhodol o povinnosti danej zákonom, ale aj o tom či táto povinnosť nie je uložená v rozpore s ústavou Slovenskej republiky, alebo či takéto rozhodnutie nie je v rozpore s princípmi právneho štátu, pričom jedným z týchto princípov je aj zákaz retroaktivity právnej normy, okrem prípadov retroaktivity, ak by táto znamenala pre občana priaznivejšie rozhodnutie.

V ústavnom poriadku Slovenskej republiky možno všeobecný zákaz spätného pôsobenia právnych predpisov alebo ich ustanovení odvodiť z čl. 1 Ústavy SR, podľa ktorého Slovenská republika je právnym štátom. K imanentným znakom právneho štátu neodmysliteľne patrí aj požiadavka (princíp) právnej istoty a ochrany dôvery občanov v právny poriadok, súčasťou čoho

je i zákaz spätného (retroaktívneho) pôsobenia právnych prepisov, resp. ich ustanovení. V podmienkach demokratického štátu, kde vládnu zákony, a nie subjektívne predstavy ľudí, z požiadavky právnej istoty jednoznačne vyplýva záver, že právny predpis, resp. jeho ustanovenia pôsobia iba do budúcnosti, a nie minulosti. V prípade ich spätného pôsobenia by sa vážne porušila požiadavka na ich bezrozpornosť, ďalej na všeobecnú prístupnosť (poznateľnosť), čím by nevyhnutne dochádzalo k situácii, že ten, kto postupuje podľa práva, by nemal žiadnu možnosť oboznámiť sa s obsahom budúcej právnej úpravy. (PL. ÚS 36/95).

Odvolaací súd zastáva názor, že vo veci rozhodujúce orgány mali bez toho, že by vznikli pochybnosti o ich tvrdeniach sa v rozhodnutiach jednoznačne vysporiadať so skutočnosťou, či boli splnené dôvody na platenie školného žalobcom za prekročenie štandardnej dĺžky štúdia, ktoré vyplývajú zo zákona o vysokých školách účinného od 1. septembra 2007 a to aj s ohľadom na ust. § 109 ods.1 tohto zákona a na znenie zákona platné do 31. augusta 2007.

Je pravdou, že na konanie vo veciach školného sa nevzťahuje zákon č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov, to. To samo osebe neznamená, že individuálny správny akt školy, ktorým sa ukladá študentovi povinnosť zaplatiť školné, za prekročenie štandardnej dĺžky štúdia nemôže byť predmetom preskúmania súdom. Ide totiž o rozhodnutie, ktorým zákonodarca zveril pri výkone svojej činnosti rozhodovaciu právomoc občanovi – študentovi ukladať nejakú povinnosť, v tomto prípade platiť školné. Na druhej strane však nemožno neprihliadať na skutočnosť, že slovenské právo je súčasťou európskeho právneho systému. Preto je potrebné, aby každé rozhodnutie, ktoré v rámci zákonných ustanovení škola vydá, o to bez ohľadu na skutočnosť, či sa na toto konanie vzťahuje všeobecný predpis o správnom konaní alebo nie, môže byť preskúmané súdom a to v duchu pravidiel a zásad pre rozhodovanie o právach a povinnostiach interpretovaných v kontexte štandardu všeobecných pravidiel správneho práva, v súlade s princípmi dobrej správy. Princípy dobrej správy sú vyjadrené v odporúčaniach Rady Európy a na tieto princípy odkazuje aj európska judikatúra. Slovenská republika ako právny štát a člen Európskej únie presadzuje

súladnosť správania správneho orgánu so všetkými právnymi predpismi v intenciách čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a aj s princípmi dobrej správy.

Z administratívneho spisu súd zistil a medzi účastníkmi ani nebol sporné, že žalobca začal študovať na vysokej škole v školskom roku 2001/2002 a že pri začatí štúdia sa na neho vzťahoval zákon č. 172/1990 Zb. o vysokých školách. Taktiež nebolo medzi účastníkmi konania sporné, že žalobca opakoval 1. a 3 ročník štúdia vysokej školy v päťročnom študijnom odbore aplikovaná zoológia a poľovníctvo v akademických rokoch 2002/2003 a 2005/2006 mal povolené opakovanie 1. a 3. ročníka a v uvedenom odbore skončil štúdium až v školskom roku 2007/2008. Je teda nepochybné, že prijatím zákona č. 131/2002 Z.z. o vysokých školách sa na navrhovateľa vzťahoval až do prijatia zákona č. 363/2007 Z.z., ktorý bol platný od 1. septembra 2007 (publikované v zbierke zákonov čiastka 160/2007 dňa 20. augusta 2007) § 113 ods. 3 zákona č. 131/2002 Z.z. o vysokých školách v znení platnom do 31. augusta 2007 a z ktorého vyplývalo, že § 92 zákona č. 131/2002 Z.z. sa vzťahoval na študentov, ktorí začali študovať po 1. apríli 2002, čo však nebol prípad žalobcu, keďže štúdium začal 1. septembra 2001. Navyac aj podľa novely zákona č. 131/2002 Z.z. zákonom č. 363/2007 Z.z. aj naďalej zostal v platnosti stav, že žalobca podľa § 109 ods. 1 veta posledná mal štúdium dokončiť podľa predpisov platných pred prijatím zákona č. 131/2002 Z.z., pričom pod pojmom štúdium, je potrebné chápať nielen určený študijný program, ale aj všetky práva a povinnosti študenta, ak to bolo pre žalobcu výhodnejšie, než by pre neho vyplynulo z ust. zákona č. 131/2002 Z.z. v znení účinnom od 1. septembra 2007.

Podľa názoru odvolacieho súdu správne orgány nepostupovali v súlade s citovanými ustanoveniami ústavy Slovenskej republiky a § 109 ods. 1 zákona č. 131/2002 Z.z. o vysokých školách, keď žalobcovi uložili povinnosť nad rámec zákona, keďže tento nebol povinný platiť školné, za prekročenie štandardnej dĺžky štúdia, keďže štúdium začal ešte za účinnosti zákona č. 172/1990 Zb. o vysokých školách a ktorý sa vzťahoval na neho počas celej doby štúdia.

Na základe uvedeného, odvolací súd dospel k záveru, že rozhodnutie žalovaného nie je v súlade s právnymi predpismi a preto rozsudok krajského súdu podľa § 220 OSP zmenil tak, že

rozhodnutie žalovaného v intenciách ustanovenia § 250j ods. 3 OSP zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. V ďalšom konaní bude preto úlohou žalovaného, aby sa riadil právnym názorom súdu vysloveným v tomto rozhodnutí.

O práve na náhradu trov odvolacieho súdneho konania rozhodol Najvyšší súd podľa § 224 ods. 1 v spojení s § 250k ods. 1 O.s.p., podľa ktorého úspešnému žalobcovi právo na úplnú náhradu trov tohto konania vzniklo. Nakoľko právny zástupca úspešného žalobcu si svoje právo v zákonnej 3 - dňovej lehote uplatnil, Najvyšší súd pri určovaní výšky náhrady trov konania vychádzal z tohto vyčíslenia.

Výška priznaných náhrad trov konania sa skladá:

1. Z náhrady trov právneho zastúpenia, ktoré právny zástupca žalobcu vyčíslil svojim podaním z 19. júna 2009 v zmysle vyhl. Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z.z. vyčíslil a Najvyšší súd uznal v rozsahu :

1.1. Trovy právneho zastúpenia na krajskom súde

1.1.1. prevzatie a príprava zastúp. (2008) - 1 úkon práv. pomoci 52,70 €

1.1.1.1. prislúchajúca náhrada rež. paušálu 6,30 €

1.1.2. podanie žaloby (2008) - 1 úkon práv. pomoci 52,70 €

1.1.2.1. prislúchajúca náhrada rež. paušálu 6,30 €

1.2. Trovy právneho zastúpenia na odvolacom súde

1.2.1. podanie odvolania (2009) 1 úkon práv. pomoci 53,49 €

1.2.1.1. prislúchajúca náhrada rež. paušálu 6,95 €

2. z náhrady súdneho poplatku za žalobu 66 €

tzn. v celkovej sume : 244,44 €

Vo zvyšnej časti týkajúcej sa trov konania za podanie z 10. novembra 2008 a porady s klientom dňa 15. januára 2009 ich súd nepovažoval za opodstatnené, keďže tieto úkony neboli nevyhnutné na účelné bránenie a uplatnenie práva a preto ich nepriznal.

P o u ě n i e : Proti tomuto rozsudku n i e j e prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 30. septembra 2010

JUDr. Eva Babiaková, CSc. v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia :

Dagmar Bartalská